

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВННІЕ ЗУНУ

Борис ПОГРІЩУК

«31» 08 _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи ЗУНУ

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Ступінь вищої освіти – Бакалавр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма – «Економіка»

Кафедра економіки, обліку та оподаткування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практ.	ІРС	Тренінг, КПІЗ	СРС	Разом	Іспит, залік
Денна	III	5	28	14	3	6	99	150	Залік, 5
Заочна	III	5,6	8	4	-	-	138	150	Залік, 6

Вінниця – ВННІЕ ЗУНУ 2023

31.08.2023

Робочу програму склав к.держ.упр., доцент кафедри економіки, обліку та оподаткування ВННІЕ ЗУНУ Віталій МАЗУР

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки, обліку та оподаткування ВННІЕ ЗУНУ, протокол № 1 від 28 серпня 2023р.

Завідувач кафедри,
к.е.н., доцент

Віктор ПИЛЯВЕЦЬ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності, протокол № 1 від 30 серпня 2023 року

Керівник групи забезпечення спеціальності,
д.е.н., проф.

Віктор КОЗЮК

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»**

**1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ
«ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»**

Дисципліна “Інституціональна економіка”	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Статус дисципліни – вибіркова дисципліна Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність: 051 «Економіка»	Рік підготовки: <i>Денна - 3</i> <i>Заочна - 3</i> Семестр: <i>Денна - 5</i> <i>Заочна – 5,6</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма: «Економіка»	Лекції: <i>Денна - 28 год.</i> <i>Заочна- 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна - 14 год.</i> <i>Заочна - 4 год.</i>
Загальна кількість годин: ДФН – 150 год. ЗФН – 150 год.	Ступінь вищої освіти: «бакалавр»	Самостійна робота: <i>Денна –99 год.</i> <i>Тренінг, КПІЗ – 6 год.</i> <i>Заочна - 138 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю: <i>Денна – Залік, 5</i> <i>Заочна – Залік, 6</i>

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою вивчення дисципліни “Інституціональна економіка” є формування системи економічних знань та методології інституціональної економічної теорії, з’ясування закономірностей формування, функціонування та розвитку економічних інститутів, виявлення закономірностей взаємодії інституційного середовища з економічною сферою, впливу інститутів на поведінку економічних агентів і форм господарської організації, аналіз інститутів як чинників економічної рівноваги та його динаміки на мікро- і макрорівнях.

2.2. Завдання вивчення дисципліни: полягає в засвоєні основних методологічних підходів та принципів інституціонального аналізу, сучасних концепцій та моделей інституційної теорії, вироблення вміння аналізувати та робити практичні висновки в сфері інституціональної економіки. Студенти повинні набути практичні навички щодо виявлення специфіки функціонування інститутів; вміти обґрунтувати основні напрями інституційних перетворень в умовах України.

3. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи інституціональної економіки

Тема 1. Визначення інституту та його функцій в суспільстві

Основні типи ситуацій, які призводять до виникнення інституту. Інституціональна структура суспільства. Формальні та неформальні правила та їх взаємозв’язок.

Сутність інституціональної економіки. Основні напрями інституціональної економіки. Напрями інституціональної економіки, що не входять в магістральний напрям економічної теорії. Традиційний інституціоналізм. Еволюційна теорія. Посткейнсіанство. Економіка угод.

Роль інститутів в функціонуванні економічних систем.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Тема 2. Ринкові трансакційні витрати та засоби їх економії

Визначення та характеристика трансакцій. Природа та поняття трансакційних витрат в працях Р. Коуза. Внутрішньо фірмові трансакційні витрати. Співвідношення трансакційних та виробничих витрат. Постійні та змінні трансакційні витрати. Традиційний підхід Коуза-Вільямсона. Трансакція та визначення її рентабельності.

Класифікація трансакційних витрат Е. Фуруботна та Р. Ріхтера. Ринкові та логістичні трансакції, трансакції балансування. Політичні трансакційні витрати, їх характеристика та значення для ефективності інституційної системи. Трансакційні витрати та основні типу економічного обміну. Трансакційний сектор економіки та причини його росту.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Тема 3. Контрактний підхід щодо вивчення інституційних угод

Контрактні відносини та трансакційні витрати. Поняття контракту. Контракт як механізм регулювання взаємодії. Класифікація контрактів та їх характеристика. Класичні та неокласичні контракти. Фактори, які впливають на вибір оптимального контракту.

Структури управління контрактними відносинами. Причини та поняття постконтрактного опортунізму. Витрати контролю за дотриманням контракту та попередження опортуністичної поведінки. Моральний ризик в ринкових трансакціях та його основні причини.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Тема 4. Інституційна теорія прав власності

Визначення поняття «право власності» та механізм його виникнення. Принципи та проблеми ефективного розподілу прав власності. Типи регулювання прав власності. Контрактне регулювання зовнішніх ефектів. Законодавче регулювання зовнішніх ефектів.

Класифікація правомочностей. Рівні власності та специфіка користування правами власності. Специфікація та «розмивання» прав власності.

Теорема Р. Коуза. Альтернативні режими прав власності. Сучасні інституційні теорії формування ефективних прав власності. Механізм захисту прав власності.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Змістовий модуль 2. Прикладна інституціональна економіка

Тема 5. Інституціональний вимір теорії ігор

Побудова формальних моделей в інституційній економіці та теорія ігор. Основні поняття теорії ігор. Кооперативні та некооперативні взаємодії. Види рівноваги при взаємодії. Рівновага за Нешем. Рівновага за Штакельбергом. Рівновага за Парето.

Зміст базових моделей теорії ігор. Змішані стратегії та еволюційно-стабілізаційна стратегія. Проблеми, які виникають при взаємодії та пошук шляхів їх вирішення.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Тема 6. Теорія економічної організації

Неокласична теорія фірми. Трансакційна теорія фірми. Концепція Ф. Найта. Функціонування фірми за Р. Коузом. Проблеми координації та мотивації в економічній організації. Мета економічної організації.

Контрактна теорія фірми. Основні учасники та проблема «принципала - агента» в економічній організації. Змагання агентів. Фірма як коаліція агентів. Вплив правових інститутів на розвиток корпорацій (за Р. Ла Порта).

Інституціональна теорія розвитку фірми. Основні типи та інституційні особливості економічної організації.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Тема 7. Основні функції держави в неоінституціональному аспекті

Інституційна природа держави. Особливості попиту та пропозиції суспільних благ. Перевантажувальні і виключені суспільні блага. Роль механізмів системи примусу. Контрактна та експлуататорська концепція держави.

Теорія суспільного вибору. Економічна теорія бюрократії. Теорія пошуку ренти та рентоорієнтовна поведінка. Інституційний формат аналізу інституційних викривлень в поведінці публічних інститутів.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Тема 8. Інституційна теорія грошей

Методологічні основи аналізу: теорії грошей та інституціональний підхід. Роль довіри в грошових системах. Допоміжні інститути, які

підтримують довіру. Приклад Української кризи. Гроші як інститут та утилітарна норма поведінки людей. Інституційний аспект державної теорії грошей.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Тема 9. Фактори інституційної динаміки та інституційні інновації

Залежність від траєкторії попереднього розвитку. Стабільність інституційної структури та інституційні зміни. Модель інституційних змін Норта. Джерела та моделі інституційних змін. Експорт та імпорт інститутів, їх значення і обмеженість. Інститути як суспільний капітал.

Спонтанний винахід нових інститутів. Спонтанне запозичення інститутів. Ринок інститутів. Конкуренція інститутів.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Денна форма навчання

Тема	Години					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг, КПЗ	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи інституціональної економіки						
Тема 1. Визначення інституту та його функцій в суспільстві	4	2	11	1	3	Поточне опитування
Тема 2. Ринкові трансакційні витрати та засоби їх економії	4		11			
Тема 3. Контрактний підхід щодо вивчення інституційних угод	4	2	11			
Тема 4. Інституційна теорія прав власності	4		11			
Змістовий модуль 2. Прикладна інституціональна економіка						
Тема 5. Інституціональний вимір теорії ігор	4	2		2	3	Поточне опитування
Тема 6. Теорія економічної організації	2	2				
Тема 7. Основні функції держави в неінституціональному аспекті	2	2				
Тема 8. Інституційна теорія грошей	2	2				
Тема 9. Фактори інституційної динаміки та інституційні інновації	2	2				
Разом	28	14	99	3	6	

Заочна форма навчання

Тема	Години		
	Лекції	Практ. заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи інституціональної економіки			
Тема 1. Визначення інституту та його функцій в суспільстві	4	2	12
Тема 2. Ринкові трансакційні витрати та засоби їх економії			12
Тема 3. Контрактний підхід щодо вивчення інституційних угод			16
Тема 4. Інституційна теорія прав власності			16
Змістовий модуль 2. Прикладна інституціональна економіка			
Тема 5. Інституціональний вимір теорії ігор	4	2	16
Тема 6. Теорія економічної організації			16
Тема 7. Основні функції держави в неінституціональному аспекті			16
Тема 8. Інституційна теорія грошей			16
Тема 9. Фактори інституційної динаміки та інституційні інновації			16
Разом	8	4	138

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Тема: Визначення інституту та його функцій в суспільстві

Мета: усвідомити сутність інституціональної економіки, ознайомитись з предметом, методологією, метою та змістом інституціональної економіки як навчальної дисципліни.

Питання для обговорення:

1. Інститути та їх функції.
2. Інституціональна структура суспільства.
3. Основні напрями інституціональної економіки.
4. Роль інститутів у функціонуванні економічних систем.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Практичне заняття №2

Тема: Ринкові трансакційні витрати та засоби їх економії

Мета: усвідомити сутності трансакційних витрат та їх значення для ефективності інституційної системи.

Питання для обговорення:

1. Визначення та характеристика трансакцій.
2. Класифікація трансакційних витрат.

3. Ринкові та логістичні трансакції, трансакції балансування.
4. Політичні трансакційні витрати, їх характеристика та значення для ефективності інституційної системи.
5. Трансакційний сектор економіки та причини його росту.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Практичне заняття №3

Тема: Контрактний підхід щодо вивчення інституційних угод

Мета: ознайомитись з основами теорії контрактів та постконтрактного опортунізму.

Питання для обговорення:

1. Контрактний підхід щодо вивчення інституційних угод.
2. Класифікація контрактів та їх характеристика.
3. Структури управління контрактними відносинами.
4. Моральний ризик в ринкових трансакціях та його основні причини.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Практичне заняття №4

Тема: Інституційна теорія прав власності

Мета: з'ясувати сутності прав власності за теоремою Р. Коуза в інституціональній теорії, ознайомитись з сучасними інституціональними теоріями формування ефективних прав власності.

Питання для обговорення:

1. Визначення поняття «право власності» та механізм його виникнення.
2. Принципи та проблеми ефективного розподілу прав власності.
3. Класифікація правомочностей. Рівні власності та специфіка користування правами власності.
4. Сучасні інституційні теорії формування ефективних прав власності.
5. Механізм захисту прав власності.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Практичне заняття № 5

Тема: Інституціональний вимір теорії ігор

Мета: опанувати сутності теорії ігор та вибір стратегії при взаємодії.

Питання для обговорення:

1. Побудова формальних моделей в інституціональній економіці та теорія ігор.
2. Зміст базових моделей теорії ігор.
3. Змішані стратегії та еволюційно-стабілізаційна стратегія.
4. Проблеми, які виникають при взаємодії та пошук шляхів їх вирішення.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Практичне заняття № 6

Тема: Теорія економічної організації

Мета: опанувати сутність економічної моделі організації з урахуванням особливостей інституціональної теорії розвитку фірми.

Питання для обговорення:

1. Неокласична теорія фірми.
2. Трансакційна теорія фірми.
3. Контрактна теорія фірми.
4. Інституціональна теорія розвитку фірми.
5. Основні типи та інституційні особливості економічної організації.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Практичне заняття № 7

Тема: Основні функції держави в неоінституціональному аспекті

Мета: пояснити сутність основних функцій держави в неоінституціональному аспекті й ролі механізму примусу, опанування сутності теорії суспільного вибору.

Питання для обговорення:

1. Основні функції держави в неоінституціональному аспекті.
2. Особливості попиту та пропозиції суспільних благ.
3. Роль механізмів системи примусу.
4. Контрактна та експлуататорська концепція держави.
5. Теорія суспільного вибору.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник .

Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.

6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.

7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Практичне заняття № 8

Тема: Інституційна теорія грошей

Мета: з'ясувати особливості інституційної теорії грошей та роль довіри в грошових системах.

Питання для обговорення:

1. Методологічні основи аналізу: теорії грошей та інституціональний підхід.
2. Роль довіри в грошових системах.
3. Допоміжні інститути, які підтримують довіру.
4. Гроші як інститут та утилітарна норма поведінки людей.
5. Інституційний аспект державної теорії грошей.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.

2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.

3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.

4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.

5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.

6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.

7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

Практичне заняття № 9

Тема: Фактори інституційної динаміки та інституційні інновації

Мета: опанувати сутність інституційної динаміки та її залежності від траєкторії попереднього розвитку.

Питання для обговорення:

1. Фактори інституційної динаміки.
2. Модель інституційних змін Норта.
3. Інституційні інновації.
4. Ринок інститутів. Конкуренція інститутів.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.

2. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.

3. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
5. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
6. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.
7. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

КПЗ з дисципліни «Інституціональна економіка» виконується самостійно кожним студентом на основі завдань, запропонованих викладачем. Метою виконання КПЗ є оволодіння певними навичками із обґрунтування напрямку розвитку інституціональної економіки та забезпечення його успішного функціонування. При виконанні та оформленні КПЗ студент може використовувати комп'ютерну техніку. Виконання КПЗ є одним з обов'язкових складових модулів з даного курсу.

7. Тренінг з дисципліни «Інституціональна економіка» (для студентів денної форми навчання)

Тренінг сфокусовано на використанні теоретичних знань у практичній діяльності та формування у студентів практичних навиків щодо процесів розвитку інституціональної економіки.

Програма тренінгу:

Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

Практична частина реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

Підведення підсумків. Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

8. Самостійна робота студентів

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Інституціональна економіка» студенти повинні володіти значним обсягом інформації (в тому числі і володіння інформацією законодавчих та нормативних документів, що визначають порядок і правила регулювання інституціональної економіки. Проведення спеціальних робіт, які не виконуються традиційними методами організації навчального процесу. Значну частину інформації студент отримує шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні за кожною темою нормативних та правових актів, а також опрацюванні наукової фахової літератури, посібників та навчально-методичних праць. У розрізі тем дисципліни «Інституціональна економіка» самостійна робота включає: дослідження та опрацювання нормативно-правових актів з питань контролю, поглиблене опрацювання питань передбачених програмою курсу, написання рефератів за наведеною тематикою та їхня презентація.

№ п/п	Тематика	К-сть годин	
		денна	заочна
1	Етапи розвитку інституціоналізму. Сучасний інституціоналізм: основні школи.	11	14
2	Вплив трансакційних витрат на схильність агентів до трансакцій і масштаби обміну. Фактори, що впливають на рівень трансакційних витрат	11	14
3	Контракт як система правил здійснення трансакції. Класична та неокласична моделі контракту	11	14
4	Економічна реалізація права власності, її форми та умови. Специфікація та захист права власності як умова його реалізації	11	14
5	Інституційна структура та інституційне середовище	11	14
6	Основні концепції інституціональних змін	11	16
7	Інституційні зміни і держава	11	16
8	Інновації та їх роль в сучасному суспільстві	11	16
9	Характеристика інституційного середовища сучасної України	11	16
Разом:		99	138

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції; практичні та індивідуальні заняття групова робота, виконання самостійної роботи, а також метод опитування, тестування.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

В процесі вивчення дисципліни «Інституціональна економіка» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента: поточне тестування та опитування; залікове модульне тестування та опитування; оцінювання виконання КППЗ; ректорська контрольна робота, залік.

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання: Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету (інституту) за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Політика щодо академічної доброчесності: Письмові роботи (теоретична частина КППЗ) підлягають перевірці на наявність плагіату та допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями (не більше 25%). Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено. Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету (інституту).

12. Критерії поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Інституціональна економіка» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Інституціональна економіка” визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Разом
30%	40%	30%	100%
Усне опитування під час занять (1-4 теми) – макс. 40 балів Тестовий контроль (1-4 теми) – макс. 60 балів	Усне опитування під час занять (6-9 теми) – макс. 50 балів Модульна контрольна робота (5-9 теми) – макс. 50 балів	Підготовка КПІЗ – макс. 40 балів Захист КПІЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів	

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90 – 100	відмінно	A (відмінно)
85 – 89	добре	B (дуже добре)
75 – 84		C (добре)
65 – 74	задовільно	D (задовільно)
60 – 64		E (достатньо)
35 – 59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1 – 34		F (незадовільно з обов’язковим повторним курсом)

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Наявність доступу до мережі Інтернет	
2.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-9
3.	Проекційний екран	1-9
4.	Персональний комп’ютер	1-9
5.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

ОСНОВНІ

1. Башнянин Г.І., Щедра О.В. Мікроекономічна теорія: навч. посібник. Львів: Новий Світ, 2017. 640 с.
2. Безугла О.В., Постіл І.І. Мікроекономіка: навч. посібник. КИЇВ:: Центр учбової літератури, 2017. 288 с.
3. Білецька Л., Савич В., Білецький О. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. Київ: ЦНЛ, 2018. 688 с.
4. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. КИЇВ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
5. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: навчальний посібник. К., 2017. 214 с.
6. Івашина С.Ю., Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. 132 с.
7. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
8. Краус Н.М. Становлення інноваційної економіки в умовах інституціональних змін: монографія. КИЇВ: ЦУЛ, 2016. 596 с.
9. Кулік А.В. Теорія економічного аналізу: навч. посібник. Київ: ДП «Вид. Дім «Персонал», 2018. 452 с.
10. Лісовицький В.М. Мікроекономіка: навч. посіб. 3-е вид., перероб. і доп. КИЇВ: КОНДОР, 2016. 164 с.
11. Лукінов І. Методи і засоби державного регулювання економіки перехідного періоду. Економіка України . №5. 2016. С.8.
12. Мочерний С.В., Мочерна Я.С. Політична економія: підручник. К., 2016. 684с.
13. Несененко П.П., Артеменко О.А. Історія економічних учень: навчальний посібник . Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 448 с.
14. Панчишин С.М., Островерх П.І., Грабинська І.В. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник 3-тє вид., виправл. та доп. Л.: Апріорі, 2017. Кн. 1: 567 с.
15. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: підручник. К., 2018. 462с.

ДОДАТКОВІ

16. Бондар І.С., Горник В.Г., Горбань Ю.І. Формування державної політики в сфері інноваційної діяльності: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. 280 с.
17. Власова Н.О. Економіка торгівлі: навч. посіб. Харків: Світ книг, 2016. 473 с.
18. Ковтун О.І., Куцик П.О., Башнянин Г.І., Шевчук В.О. Інтеграція економіки України в глобальне господарство: проблеми та перспективи. Український науковий журнал "Економіст". № 2 (364). 2017. С.11-19 .

19. Краєвська А.С. Розвиток підприємництва в умовах інституційної невизначеності. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2016. № 3. С. 33-40.

20. Куцик П.О., Ковтун О.І. Башнянин Г.І. Національна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку. Частина 1. Львів: Растр. 7, 2016. 460 с. 15.

21. Куцик П.О., Ковтун О.І., Башнянин Г.І. Національна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку. Частина 2. Львів: Растр. 7, 2017. 400 с.

22. Малахова Н.Б. Мікроекономічна теорія виробництва і витрат. URL: http://malahova.at.ua/statji/6_2.pdf.

23. Небрат В.В. Історія, теорія та перспективи розвитку підприємництва в Україні. Економіка і прогнозування. 2016. № 4. С. 144-151.

24. Собко О.М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 444 с.

Інтернет-ресурси:

1. URL:[http:// www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua) – офіційний сайт Верховної Ради України.

2. URL:<http://www.minfin.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства фінансів України.

3. URL:<http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

4. URL:<http://www.bank.gov.ua> – офіційний сайт Національного банку України.

5. URL:<http://www.ukr.buhgalter.com.ua> – спеціалізований інформаційно-аналітичний ресурс для бухгалтерів, аудиторів.

6. URL:<http://www.nbuy.gov.ua> – Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.